

Німецька класична філософія

70-ті рр XVIII ст. (“ коперніканський переворот ”) – 40-ві рр XIX

Особливості та представники періоду

*Вершина розвитку класичної
західноєвропейської філософії*

*Переосмислила проблематику
попередників*

- дуалізм суб'єкта та об'єкта (Новий час)
- Механіцизм та раціоналізм (Просвітництво)

*Увібрала досягнення та визначила основи
для об'єднання усіх наук в єдину
систему*

- *Об'єкт дослідження – специфіка
суб'єкта пізнання*
- *Зміна статусу людини: світ людини
автономний світу природи -
“Трансцендентальний суб'єкт”*
- *Світ та історія є результатом
діяльності людського духу (марксизм)*
- *Започаткувала особливий
категоріально-понятійний апарат
(філософія як особливе мислення)*

*“ Філософія є рефлексія часу,
епоха охоплена думкою “
Георг Гегель*

Представники

Імануїл Кант (1724 – 1804, Кенігсберг) –
“ трансцендентальний ідеалізм ” (критичний ідеалізм)

Йоган Фіхте (1762 - 1814) –
“ суб'єктивний ідеалізм ”

Фрідріх Шеллінг (1775 -1854) –
“ об'єктивний ідеалізм ” (натурфілософія)

Георг Гегель (1770 - 1831) –
“ Абсолютний ідеалізм ” (діалектика)

Людвіг Фейєрбах (1804 - 1872) –
“ антропологічний матеріалізм ”

Кант

Періоди діяльності:

Докритичний – питання природознавства (космогонічна теорія Канта-Лапласа)

Критичний – *“ Девід Юм пробудив мене від догматичного сну ”*

Трансцендентальний ідеалізм

“ Критика чистого розуму ” - дослідження здібностей розуму *“ як такого ”*

“ Критика практичного розуму ” – аналіз засад моральності

“ Критика здатності судження ” – естетика (вчення про красу) як поєднувальна ланка між природою та мораллю

Світоглядні питання:

“ Що я можу знати? ”

“ Що я маю робити? ”

“ На що я можу сподіватись (розраховувати)? ”

“ Що таке людина? ”

*“ Не думка узгоджується з предметом,
а предмет з думкою ”*

Фундаментальні засади існування наук

1. Як можливо природознавство?
2. Як можлива математика?
3. Як можлива метафізика?

1. “ наявність суб'єктивного в об'єкті ”

ноумен (“ річ-у-собі ”)

феномен (“ річ-для-нас ”)

“ Наукове знання є феноменом істини ”

2. “ наявність об'єктивного в суб'єкті ”

емпіричний суб'єкт

трансцендентальний (об'єктивний носій суб'єктивних навичок та здатностей)

Кант

Судження (знання):

- ❖ синтетичні та аналітичні
- ❖ апріорне та апостеріорне

Як можливі синтетичні судження апріорі?

Трансцендентальна єдність апперцепції

- апріорні форми, схеми пізнання

Відчуття (простір та час)

Розсудок (категорії)

Розум (ідеї)

Антиномії розуму:

- світ має початок у часі й обмежений у просторі
- все складне складається з простих (неподільних) частин чи у світі немає нічого простого
- Панує свобода чи необхідність
- Чи потребує для свого існування зовнішню силу

“ Я обмежую сферу розуму, щоб відкрити дорогу вірі ”

“ Практичний розум ”

Дослідження моралі

Де закінчується природа там з'являється культура та мораль

“ Дві речі наповнюють душу завжди новим і більш сильним подивом і благоговінням, чим частіше і триваліше ми міркуємо про них-це зоряне небо наді мною і моральний закон в мені ”

В сфері людського духа панує свобода, воля

“ Де немає свободи там немає і моральності ”

Моральний вчинок не може бути зумовлений нічим зовнішнім;
абсолютно вільний

Вчинок: феномен та ноумен

“ Категоричний імператив ”:

“ Дій так, щоб максима твоєї волі могла стати законом для усіх ”

“ Дій так, щоби завжди ставитися до людей і до себе також — як до мети і ніколи — лише як до засобу ”

Йоган Фіхте

- “ Будь-яка реальність – діяльна, а будь-яка діяльність – реальна ”

Георг Вільгельм Фрідріх Гегель (1770-1831)

Основні твори

- Феноменологія духу (1807)
- Наука логіки (1812, 1813, 1816)
- Енциклопедія філософських наук (1817)

Гегель

Абсолютний ідеалізм

- ❑ Основні принципи філософії Гегеля
 - ✓ Тотожність субстанції і суб'єкта
 - ✓ Дійсність як процес саморозвитку
- ❑ Структура абсолютної реальності (система Гегеля)
 - ✓ Логіка (дух «в собі»)
 - ✓ Природа (інобуття духу)
 - ✓ Дух («в собі і для себе»)
- ❑ Діалектика (метод Гегеля)
 - ✓ Співвідношення між системою і методом
 - ✓ Протиріччя між системою і методом
 - ✓ Панлогізм Гегеля і класичний раціоналізм
- ❑ Принцип і закони діалектики
 - ✓ єдність протилежностей
 - ✓ перехід кількісних змін у якісні
 - ✓ заперечення заперечення

Основні принципи філософії Гегеля

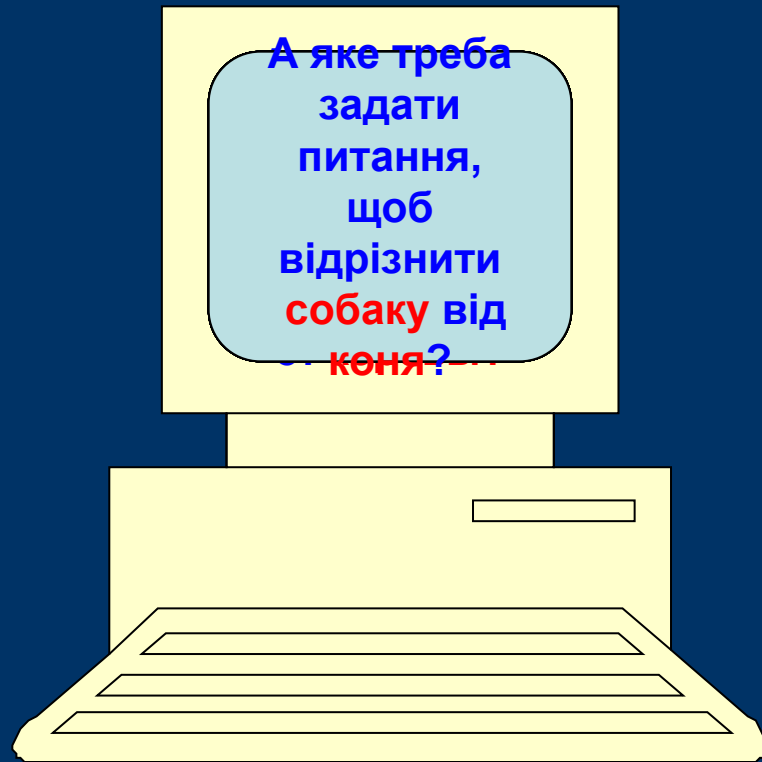
Дійсність як процес саморозвитку

Гегель.
«Феноменологія
духа».

Істинне це ціле.
Але ціле є тільки **сутність**,
яка завершується через свій розвиток.
Про абсолютне необхідно сказати,
що воно по суті є **результатом**,
що воно лише **на прикінці** є тим,
що воно є насправді;
і в тому-то й полягає його природа,
що воно є дійсне,
суб'єкт або
становлення самим собою для себе.

Структура абсолютної реальності Логіка (дух «в собі»)

Структура абсолютної реальності Логіка (дух «в собі»)

Діалектика (метод Гегеля) Панлогізм Гегеля і класичний раціоналізм

Класичний
раціоналізм

Світ зрозумілий
розуму,
тому що він **розумний**.

Суб'єкт і об'єкт пізнання
функціонують **за одними**
і тими ж законами.

Панлогізм
Гегеля

Світ зрозумілий
розуму,
тому що він і є **Розум**.

Суб'єкт і об'єкт
пізнання **співпадають**,
а **процес** пізнання і є,
по суті, процес
становлення
цього розумного світу.

Діалектика (метод Гегеля) Принцип і закони діалектики

**Істинний розвиток є
саморозвиток.**

- 1) Джерело розвитку знаходиться не зовні, а всередині об'єкта, що розвивається : це - **боротьба** складових його **протилежностей**.
- 2) «Механізм» розвитку: розвиток відбувається шляхом **переходу кількісних змін у якісні**.
- 3) Результат розвитку: розвиток - не просте заперечення минулого, а **заперечення заперечення**, підсумком якого є як би повернення до вихідного стану, але на новому, більш високому рівні.

Людвіг Фейєрбах (1804 - 1872)

*«Антропологічний
матеріалізм»*

Основні твори:

«Думки про смерть та
безсмертя» (1830)

«Сутність християнства»
(1841)

«Сутність релігії» (1845)

«Гегель розпочав з **поняття буття**, а чому б не розпочати з
самого **буття**»

Людвіг Фейєрбах (1804 - 1872)

Філософське вчення Л. Фейєрбаха стало точкою розходження, з одного боку до марксизму (який проголосив себе прямим послідовником класичної філософії), а з іншого – до ірраціоналізму сучасної філософії